

מסורת הש"ס

החליל פרק חמישי סוכה

תורה אור נב.

1. וקפדה קאָרץ משפחות משפחות לבד משפחות בית דוד לבד משפחות לבד משפחות בית דוד וישים לבד וישים לבד זכריה יב יב יב
2. וזשפתי על בית דוד ועל יושב ירושלים רחן וזתנונים ויחביטו אלי את אשר דקרו וקפדו עליו במספר על הקודם והמר עליו בהמר על הבכור: זכריה יב יב
3. בה אמר יי צבאות בי יפלא בעיני שארית העם וזוה ביםים ההם גם בעיני יפלא נאם יי זכריה חו
4. היו משיב העון בחבלי השוא ובעבות העגלה חטאיה: ישעיהו יח
5. אסףרה אל חק יי אמר אלי בני אתה אני היום ולדתיך:
6. שאל מפני ואתנה גוים נחלתך ואחזקך אפטר ארץ: תהלים ב ח
7. ימים שאל מפך נתתה לו ארץ ימים ועלם יעז: תהלים נא ח
8. וזרז יי את ריח הניחוח ויאמר יי אל לבו לא אסף לקלל עוד את הארץה בעבור האדם כי יצר לב האדם רע מזעריו ולא אסף עוד להבות בלתי באשר עשיתי: בראשית ח כב
9. ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם לא תקבעו עיני דברים יט
10. לב טהור ברא לי אלהים ורחן נכון חדש בקרבך: תהלים נא ב
11. אם רעב שנאך האכלהו לחם ואם צמא השקהו מי: משלי כה כ
12. ואמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך צמי:
13. ונתתי לכם לב חדש ורחן חדשה אמן בקרבכם והסרתו את לב האמן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר:
14. ואת הצפוני ארחיק מעליכם והרחתיו אל ארץ ציה ושמחה את פניו אל הים הנקדמי וספו אל הים הארזון ועלה באשו ותעל צאתו כי הגדיל לעשות: יואל ב ב
15. וראו יי כי רבך רעת האדם בארץ וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום: בראשית ו ה

וספרה הארץ. צנזואת זכריה ומתנבא לעתיד שיספרו על משיח בן יוסף שנהרג במלחמת גוג ומגוג וכמיז משפחת בית דוד לבד ונשיהם לבד שאפי' בשעת הארץ להבדיל אנשים מנשים: **שעוסקין בהספר.** צנזואת עשה והמלמטר אינו מיקל ראשו מהר ועוד שאין יצר הרע שולט כדקאמר קרא והסירומו את לב האבן ולקמן אמר שהקב"ה שוחטו כו' אמרה תורה כו': **לאן שעוסקין בשמה.** וקרובה לקלות ראש ועוד ספרה' שולט עכשיו לא כל שכן: והביטו אלי אם אשר דקרו. יסתכלו בצרוג שלפניהם: **וספרו עליו כמספר על היחיה.** כאלם המספיד על בן יחיד שהיה לו ומוט: **לדיקים נזקים.** שמזכרים בצערה שהיה להם לבצות הרשע הזה צנזואת: **כי יפלא צניני וגו'.** כפייה דקרא גס צניני יפלא: **של נזופל.** מכניס שקורין ארייניא: **ולנסוף.** משאדם נמשך אחריו מעט מתגבר והולך בו: **מושי העון הצנזי השוא.** בתחלה היו מציאין אותו עליהם ע"י חבלי שאיין של כלום: **ועצות העגלה.** חבל עצה שקושרין בו את הפרה למחרשה: **אספרה אל חוק.** אספר דבר זה להיות לחק ולזכרון: **היום ילדינו.** היום הגלה לצרות שני אתה: **אם רעב שנאך.** ירך הרע רעב ותאכד לעצירה: **האכילנו לחם.** הטורחיהו במלחמתה של תורה דכתיב לבו לממו צלמתי (משלי טו): **השקה מיס.** תורה דכתיב דהו לב למה לבו למיס (ישעיה נה): **ישלימו לך.** שיהא שלם ירך עמך וואהבך ואל ישאך לחטוא וליאכד מן העולם: **האפוני.** כמפרש לפון לבנו של אדם: **פניו אל היס הקדמוני.** המקדש הראשון שהוא כיס שהיו הכל נקבצים עס כיס שכל הנחלים הולכים אליו: **ועלה בלשו וזמנאו.** ומפני שהעלה בלשה וסרחתו שהניח באומות ומגמרה צישראל: **נקדים וניזיל באורחא.** נכדים בהשכמה קודם היום. השכמה קרי קדמותא צנז"ס: **כי הו פרשי מהדדי.** שהיו משתי עיירות והגיעו לפרשת דרכים פירש זה לכהן וזה לכהן: **אורחא רחיקא.** דקר רחוקה היא בין שתי מקומותינו וכל אפשינו עוד לילך יחד: **וזוסינ צנימא.** אינו היינו יכולים לילך בדרך אחד היה נעים צוות שלנו: **אי מאן דסני לי.** אם היה שונאי מתיחד עס האשה לא הוה מזי אוקומי אפשיה מלחטוא ועל עמנו היה אומר: **סלא נפשיה.** שטען על צריח דגלת כאלם שמתצב ומלטער: רע

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן ש שנאמר והסרתו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והרחתו אל ארץ ציה ושמחה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו וסופו אל הים האחרון שנתן עיניו במקדש שני והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפשינהו מאיסורא אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוה פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומי נפשיה אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצמער אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו א אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר ורע

וכיוון שהגיע לענות אמן מניח בסודר וכל העם עונין אמן. עברוקי קשיא ליה לרבינו נסים הא דלמר צריש גמרא דשלשה שאלנו (ברכות דף סו.) אין עונין אמן יתומה והא הכא לא שמעו הצרכה אלא בהנפת הסודרין יודעין שהגיע עונת אמן והן עונין אמן יתומה ומפרש צנז רבנן דצני מערבא שעל מי שהוא חיוב צרכה קאמר וצניימו אמן רוחה לגמל ידי חובתו לריך שישמע ואמר כך יענה אמן ולא יענה אמן יתומה והא דעונין אמן בהנפת סודרין היינו נקראית ספר תורה ולא צמפלה ולא דצנז ששליח (א) מוציא רביס ידי חובתו וכן מפרש בגמרא דפירקין צירושלמי צימה של עך צאלמע וחון הכנסת עליה עמד אחד מהן לקרות היה ממנונה מנין צסודרין וסס עונין אמן על כל צרכה וצרכה וצנכות ירושלמי צסוף אלו דצריס קאמר לחו היא אמן יתומה הונא אמר רב הן הן דקיצי לומר צרכה ולא ידע מה הוא עונה ורב כהן דקד גאון אמר חיוב צבור לשמוק ולשמוע כל צרכה וצרכה מפי הסוין ואמר כ יענה אמן לחסר שמתלה הצרכה מפי המצדק ועוד יש לומר יודעים היו לכוון סדר הצרכות שזו אחר זו צמנין שמונין כסודרין: **אם ברור הוא מתפוצץ.** שנאמר וכפטטיס יפוצץ סלע ותימה הא משמע שהפטטיס הוא צרול מפוצץ סלע וכמו כן קשה פרק אחד דני ממונות (סנהדרין דף לו. ושם): דקאמרין מה צרול מתחלק לכמה ינלוות אף מקרא אחד יולא לכמה טעמים וכן קשיא צמסכת צנת פרק אמר רבי עקיבא (דף פח: ושם) מה פטיס זה מתחלק לכמה ינלוות אף כל דיבור ודיבור צנז מפי הקב"ה מתחלק לשצעים לשון וצשהיא דסנהדרין היה מגיה רבינו שמואל מחלק ולא גרסינן מתחלק ולא יתכן להגיה כן כלל דמה לו להזכיר הפטיס ה"ל למימר מה סלע מתחלק ועוד צנה דשמעתין משמע שהצרול מתפוצץ ואית דגריס הכא אס צרול הוא מפעפע שנאמר הלך זה דברי כלש ואס מפעפע את הצרול ואס סלע הוא מתפוצץ שנאמר וכפטטיס יפוצץ סלע ורבינו תס מקיים גימטת הספרים ומפרש וכפטטיס יפוצץ סלע שהסלע מפוצץ את הצרול דלמרינן צמדנרס (אגדה) מעשה צאחד שקנה כספירין וצא לזדקו נתנו על הסדן והכז צקוריס וצנעק הסדן ומחלק

ישלם לך אל תקרי ישלם לך אלא ישלימו לך ישעיה קראו מכשול שנאמר סולו סולו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי יחזקאל קראו אבן שנאמר והסרתו את לב האבן מבשרכם ונתתי לכם לב בשר ואל קראו צפוני שנאמר ואת הצפוני ארחיק מעליכם זה יצה"ר שצפון ועומד בלבו של אדם והרחתו אל ארץ ציה ושמחה למקום שאין בני אדם מצויין להתגרות בהן את פניו אל הים הקדמוני שנתן עיניו במקדש ראשון והחריבו והרג תלמידי חכמים שבו ועלה באשו ותעל צנתו שמניח אומות העולם ומתגרה בשונאיהם של ישראל כי הגדיל לעשות אמר אביי ובתלמידי חכמים יותר מכולם כי הא דאביי שמעיה לההוא גברא דקאמר לההיא אתתא נקדים וניזיל באורחא אמר איזיל אפשינהו מאיסורא אזל בתרייהו תלתא פרסי באגמא כי הוה פרשי מהדדי שמעינהו דקא אמרי אורחין רחיקא וצוותין בסימא אמר אביי אי מאן דסני לי הוה לא הוה מצי לאוקומי נפשיה אזל תלא נפשיה בעיבורא דדשא ומצמער אתא ההוא סבא תנא ליה כל הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו א אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום שנאמר ורע

(א) [סנהדרין טז: ג] (ב) ג' הערוך סוכה פי הכלי שמלפני האורג צנזפת הסכתת עליו הערב כיוון נקרא כוכיאל (ג) קדושין א' (ד) [נבדקוין א] אמת מתחדש וכן אמת צניי (ה) שייך לעמוד הקודם (ו) [עך אמן] (ז) [ע"כ בערוך] (ח) ויע"ע מוספת צנכות מו. ד"ה ארץ] (ט) שייך לעמוד השני, (י) [איכה פסוק זכו ויחיאל]

הגרות הב"ח
(א) תוס' ד"ה ויוין וכו' ולא דצנז ששלת צבור מוציא:

גליון הש"ס

גברא יציה בתחילה דרבה. ע"י מדרש רבה דבלאית פירש: שם **שנאמר** והסרתו. וכן צמנן (ע"כ) וילך והסרתו וכו' וכן צנכות לב דע"כ וכלתו מימינך קרי קרא ולא ידעתי אמת לא מימיני ממוקס יחזקאל יח יט והסירומו לב האבן מבשרם ותמי לם לב בשר:

רבינו חננאל

וספרה הארץ משפחות וכו'. אמר ר' יצר הרע בתחילה דומה לחוט של סוכיבא, פירוש הכלי משמליך האורג בנוסף המסכת ועליו הערב ברוך נקרא כוכיאל, וכסוף דומה לחוט העגלה, שנאמר היו מושכי העון בחבלי השוא וגו'. ד' שמות נקרא יצר הרע. הקב"ה קראו רע, שנה' כי יצר לב האדם רע מנעריו, משה קראו ערל, שנאמר ומלתם את (בשר ערלתכם) נערלה לבבכם]. דוד קראו טמא, שנאמר לב טהור ברא לי אלהים, מכלל דאיכא טמא, שלמה קראו שונא, שנאמר ואם רעב שנאך וגו'. ישעיה קראו מכשול, שונא, יחזקאל קראו אבן, שנאמר והסרתו את לב האבן, ואל קראו צפוני, שנאמר את הצפוני ארחיק מעליכם וגו'. (ג) וגם זה יצר הרע הצפון בלבו של אדם ארחיק מעליכם, שהוא החריב המקדש ראשון והשני, ומניח האומות ומתגרה ביהווא, ובתלמידי חכמים יותר מכולם. וכן הגדול מחבירו יצרו גדול הימנו.

(א) נראה לז"ל סוכה וכו' בענין עך סוכה ידוע דע"פ הכוז' הענין מתיישב ע"פ גימטת רבו הרי"ט ז"ל. (ב) ח"ל ז"ל וגם כצ"ח מנא ואת הצפוני זה יצה"ר.

לעזי רש"י

איריניי"א, עכבשי.

מוסף רש"י

שנאמר היו מושכי העון בחבלי השוא וכעבות העגלה חטאה. גורמין לוי הרע עליהם משט מעט, בתחילה צמפלי הסא כמות של קורי עכבים, ומשגמרה צנז מתגבר והולך עד ששעה עבנות העגלה, שקושרין בו את הקרון למשך (ישעיה ה יח.)